

Yttrande från Regionkommittén om "Regionspecifika strategier med inriktning på klimatförändringen inom EU, med bergsregionerna som exempel"

(2012/C 391/06)

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

- Bergsregionerna är mycket känsliga för klimatförändringar, och ReK anser att anpassningen till klimatförändringarna i dessa områden bör ingå i ett större projekt för att öka den individuella och kollektiva motståndskraften, som tar hänsyn också till alla kritiska miljömässiga, energirelaterade och sociala faktorer som oundvikligen är sammankopplade.
- EU kommer att anta en anpassningsstrategi år 2013. ReK anser att det är ytterst viktigt att denna strategi har en lokal och regional dimension, såsom fastställs i artikel 174 i EUF-fördraget. Denna europeiska anpassningsstrategi bör innehålla ett kapitel om bergsregioner.
- Eftersom bergsområdenas sårbarhet väntas öka under de närmaste årtiondena behövs mer vetenskaplig forskning och ett bra system för informationsutbyte. Det är viktigt att uttryckligen anslå medel för anpassning till klimatförändringarna i EU:s budget för 2014–2020. Det behövs strategier för att förbättra tillgången till och utbudet av tjänster av allmänt intresse i särskilt utsatta regioner.
- Många bergsregioner har redan börjat utveckla anpassningsstrategier. Man måste snabbt samordna målen och studera resultaten. Man bör harmonisera miljöinitiativ som i dag är utspridda bland många organisationer, forskningsinstitut och förvaltningar i bergsområdena.

Föredragande	Föredragande: Luciano CAVERI (IT–ALDE), ledamot av regionfullmäktige i den autonoma regionen Valle d'Aosta
Referensdokument	Yttrande på eget initiativ

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

REGIONKOMMITTENS STÅNDPUNKT

Allmänna kommentarer

1. Regionkommittén konstaterar att under de senaste åren har en riklig vetenskaplig litteratur och ett stort antal politiska dokument och vetenskapliga projekt inom EU visat att **bergsregionerna är mycket känsliga för klimatförändringar**, eftersom olika miljötyper samlas på ett begränsat område vad avser höjd, exponering och påverkan från atmosfäriska cirkulationsmönster. Också IPCC inkluderar bergsregioner i de regioner som har störst klimatrisk (hot spots). Dessutom konstateras det i kapitel 13 i Agenda 21 (Världstoppmötet i Rio 1992) – som är särskilt tillägnat bergsregioner – i punkt 4, att bergsregioner är de mest känsliga områdena för klimatförändringar, en aktuell fråga också under Rio+20-konferensen i juni 2012. Bergsregionerna är de områden där de flesta av Europas skogsområden ligger, och därför fungerar de som en kolsänka genom att de binder stora mängder koldioxid. De förbättrar dessutom luftkvaliteten genom att begränsa skadliga föroreningar. De tillhandahåller också värdefulla vattenresurser och landskap. Men bergsregionerna är mycket känsliga för klimatförändringar. Bergsregionerna är, tillsammans med kustregionerna, de områden som är viktigast för turismen på grund av klimatet, den biologiska mångfalden, landskapsrikedomen, vattenresurserna, de kulturella och byggnadsmässiga aspekterna, traditionerna och sedvanorna.

2. Kommittén framhåller att klimatförändringarna förvisso påverkar alla delar av Europeiska unionen, och därmed världen, men att den konkreta inverkan på ett givet territorium och de nödvändiga förberedelserna och åtgärderna för att möta dessa effekter är beroende av flera olika faktorer. Åtgärder som vidtas för att svara mot klimatförändringarna måste därför vara väl anpassade efter de specifika förhållandena i de olika territorierna. De lokala och regionala myndigheter som representeras i ReK är därför centrala parter i utvecklingen och genomförandet av välfungerande lösningar.

3. Kommittén erinrar om att klimatförändringarna och effekterna av dessa kommer att vara bland de svårare utmaningarna för de lokala och regionala myndigheterna i Europeiska unionen under kommande år. I det avseendet måste den främsta prioriteringen vara att vidta nödvändiga åtgärder för att i möjligaste mån försöka begränsa ökningen av den globala genomsnittstemperaturen (begränsning), samtidigt som man på olika nivåer måste förbereda sig inför de förändringar som är oundvikliga (anpassning).

4. Bergsområden är **lager för biologisk mångfald** och hotas av de snabba miljöförändringarna: 43 % av alla Natura 2000-områden finns i bergsregioner och 118 av de 1 148 arter som

finns uppräknade i bilagorna II och IV till livsmiljödirektivet är förknippade med bergsmiljöer ⁽¹⁾.

5. Klimatvariationer som inte är särskilt märkbara i slätlandsområden förstärks i bergsområden och fungerar som en tidig fingervisning om klimatförändringen i större skala. Bergsområdena kan därför användas som en utmärkt källa för observationer för den vetenskapliga forskningen och som ett provområde för utvecklingen och utvärderingen av anpassningspolitiken.

6. **Klimatförändringarna är redan ett faktum** och ökar den hydrogeologiska risken (översvämningar, jordskred) och sårbarheten för såväl människor som infrastruktur. De minskar tillgången till vatten, i synnerhet sommartid (även i närliggande områden som inte är bergsområden), förändrar vattentillförseln till floder (i Alpregionen förväntas floderna allt oftare vara fulla på vintern och torra på sommaren), minskar glaciärerna och permafrosten (sedan 1850 har glaciärerna i Alperna förlorat ca två tredjedelar av sin volym, med ökad hastighet sedan 1985), förkortar snötäckets varaktighet i synnerhet på höjder under 1 500 meter, förändrar lavinförekomsten, hotar den biologiska mångfalden och växt- och djurarters migration, förändrar de ekonomiska förutsättningarna för turismsektorn såväl vinter som sommar, förändrar vattenkraftproduktionen, orsakar osäkerhet i jordbruket och skadar skogsbruket. Den alpina miljöns sårbarhet för denna snabba klimatförändring har gjort den till ett permanent missgynnat område. Den temperaturökning som konstaterats under de senaste 150 åren i Alperna (+ 1,5 °C) är dubbelt så stor som världsgenomsnittet på 0,7 °C ⁽²⁾. De alpina vattenresursernas sårbarhet undersöktes av Europeiska miljöbyrån 2009 ⁽³⁾.

7. Kommittén framhåller att traditioner och kultur i bergsområdena grundar sig på **medvetenheten om de miljömässiga begränsningarna och möjligheterna**. Kopplingarna till de strikta fysiska begränsningarna i regionen har gjort det möjligt att med tiden ta fram förfinade kriterier för hållbarhet och rationellt utnyttjande av resurserna. Dessa **grundläggande värderingar kan integreras i en modern vision** med hjälp av ny teknik så att man skapar kunskaper och utvecklingsmodeller som är givande inte bara för bergsområdena utan också för avlägset belägna områden, och som i många fall kan bli allmängiltiga (såsom partnerskapsmodellen för städer och landsbygden, RURBAN – TCUM/EU, GD Regionalpolitik).

⁽¹⁾ Europeiska miljöbyrån, "Europe's ecological backbone: Recognising the true value of our mountains", rapport 6/2010.

⁽²⁾ RC/WHO, "Impacts of Europe's changing climate", rapport 4/2008: http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2008_4.

⁽³⁾ Europeiska miljöbyrån, "Regional climate change and adaptation. The Alps facing the challenge of changing water resources", rapport 8/2009.

8. Vi vill poängtera att klimatförändringen kommer att utmana vår anpassningskapacitet mer än någon annan svårighet som mänskligheten har stått inför tidigare, men den är bara en **partiell indikator på en komplexare miljömässig och mänsklig kris**, som också berör följande områden:

- Tillgången till förnybara naturresurser (vatten, skog, fiskresurser, förlust av biomassa).
- Försämrade kvalitet och kvantitet när det gäller ekosystemens varor och tjänster.
- Minskad biologisk mångfald.
- Livsmedelsproduktionens sårbarhet (livsmedlens kostnad i fossil energi, allt mindre odlingsbar mark, obalans i kol-, kväve- och fosforcyklerna).
- Minskad tillgång till mineralresurser.
- Minskad tillgång till fossil energi till låg kostnad (oljans pristopp).
- Förening av luft, vatten och jord samt ansamling av avfall som inte är biologiskt nedbrytbart.
- Befolkningsökning och ökade migrationsflöden (som bl.a. orsakas av klimatförändringarna).

9. Dessa problem kommer att ha olika ekonomiska och sociala konsekvenser i olika regioner, och därför beklagar kommittén att ett av de få projekt som undersöker klimatförändringarnas inverkan på den europeiska ekonomin, Peseta (2009), som genomförs av EU:s gemensamma forskningscentrum, inte tar hänsyn till bergsregioner.

10. I vitboken om anpassning till klimatförändring (COM(2009) 147 final) framhåller kommissionen att klimat-effekterna varierar från region till region och att alla anpassningsstrategier kräver samarbete på alla förvaltningsnivåer för att fungera. Anpassning är en långsiktig dynamisk process som kräver nära samarbete mellan politiska beslutsfattare, forskare, tekniker, företagare och lokala myndigheter.

11. Våren 2012 inleddes ett offentligt samråd i samband med förberedelsen av den europeiska anpassningsstrategin planerad till 2013, och man inrättade forumet Climate-Adapt, som är ett verktyg för att samla god praxis och genomföra regional planering och stadsplanering, som också omfattar en avdelning för bergsområden.

Mål

12. ReK anser att man bör främja integrationen av strategin för anpassningen till klimatförändringarna i ett större **projekt för att öka den individuella och kollektiva motståndskraften**, som tar hänsyn också till alla kritiska miljömässiga, energirelaterade och sociala faktorer som oundvikligen är sammankopplade.

13. EU kommer att anta en **anpassningsstrategi** år 2013. ReK anser att det är ytterst viktigt att denna strategi har en **lokal och regional dimension**, såsom fastställs i artikel 174 i EUF-fördraget. Denna europeiska anpassningsstrategi bör innehålla ett kapitel om bergsregioner.

14. Den europeiska anpassningsstrategin bör också innehålla ett särskilt kapitel om de yttersta randområdena, vars begränsningar och särdrag erkänns i artikel 349 i EUF-fördraget.

15. Eftersom bergsområdenas sårbarhet väntas öka under de närmaste årtiondena behövs mer vetenskaplig forskning och ett bra system för informationsutbyte. Det är viktigt att uttryckligen anslå medel för anpassning till klimatförändringarna i EU:s budget för 2014–2020.

16. Till följd av de nya kritiska faktorer som klimatförändringarna medfört behövs det strategier för att förbättra tillgången till och utbudet av tjänster av allmänt intresse i särskilt utsatta regioner.

17. ReK understryker att begränsningen av klimatförändringarna och de resurser som den får måste prioriteras högre än anpassning. Om vi inte uppnår de omfattande globala reduktioner av växthusgasutsläppen som fastställts i FN:s ramkonvention om klimatförändringar kommer vi inte att kunna förhindra den framtida globala temperaturhöjningen, klimatförändringarna och de extrema väderförhållanden som kommer att påverka lokalsamhällena.

18. Kommittén framhåller att man bör fastställa **sammanslänkade åtgärder** för att lösa de befintliga problemen och hanteringen av framtida problem inom sektorer där EU redan har en programplanering och mot bakgrund av behovet av att dessa val träffas inom ramen för den europeiska lokaldemokratins enlighet med subsidiaritetsprincipen, t.ex. följande:

- a) Uppnående av maximal energieffektivitet i nya byggnader och renovering av befintliga byggnader.
- b) Bevarande av och stöd till traditionella byggnadskonstruktioner i bergsregioner och landsbygdsområden, utarbetande av planer för markanvändning och resursutnyttjande som möjliggör en stadsutveckling som inte är förenlig med markspekulation. På så sätt skulle man undvika en nedbrytning av landskapen, ekosystemen, livsmiljöerna och de nuvarande skyddade områdena samt föreningar av vatten- och markresurser samtidigt som man skulle bidra till att utveckla en ansvarsfull turistnäring och därmed till att få befolkningen att stanna kvar i bergsregionerna.
- c) Användning av förnybar energi som avpassas efter regionens särdrag (termisk och fotovoltaisk solenergi, vindkraft, vattenkraft, biomassa) i syfte att där så är möjligt uppnå självförsörjning på energiområdet. Man måste utarbeta integrerade regionala energiplaner och förvalta pumpkraftverkens reservoarer i syfte att lagra fotovoltaisk energi.

- d) Främjande av energirevisioner på kommunal och regional nivå.
- e) Minskat energi- och materialflöde i lokalsamhällena utan minskad levnadsstandard (t.ex. 2000 Watt Society, ETH Zürich).
- f) Minskning av produktionen av avfall och maximal återvinning, främjande av kompostering av organiskt hushållsavfall.
- g) Återskapande av lokala livsmedelskedjor: jordbruk och djurhållning av hög kvalitet i huvudsak för att tillgodose lokal konsumtion och turistnäringen, med ett specifikt stöd till bevarande av traditionella jordbruksmetoder (utan bearbetning av jorden eller med minimal bearbetning) och ekologiskt jordbruk och ekologisk djurhållning.
- h) Skogsförvaltning som fastställer regler för utnyttjandet av träbiomassa för energi- och konstruktionsändamål och som beaktar det tryck som klimatförändringarna medför. Fastställande av storleken på anläggningar som producerar värme från biomassa så att de inte överskrider den årliga skogsproduktionen. Bevarande av skyddskog samt stöd till hållbart skogsbruk för produktion av trä och biomassa som en inkomstkälla i dessa områden.
- i) Strikta begränsningar av markanvändning för byggnation och infrastruktur.
- j) Minskat behov av transporter genom förbättring av informationsnäten och ITK, it-tjänster och distansarbete (vilket också skulle möjliggöra en återbefolkning av avfolkade bergsområden och ett större antal turister).
- k) Främjande av ansvarsfull och hållbar miljöturism. Inrättande av ett europeiskt observationscentrum för turism, utveckling av landsbygdsturismen.
- l) Främjande av en grön ekonomi och innovation i bergsområden: energi, elektronik, kontroll- och övervakningssystem, forskning och universitetsutbildningscenter.
- m) Utbildning och kultur: Att höja allmänhetens medvetenhet om behovet att agera nu med tanke på klimatförändringarna är ytterst viktigt för genomförandet av god miljöpraxis och anpassningsstrategin. Miljöfrågorna måste därför få större plats i läroplaner och information till allmänheten, t.ex. genom att man inrättar regionala "anpassningskontor" för att utarbeta strategier som passar de lokala förhållandena och informera invånarna. Ett exempel på detta är Victorian Centre for Climate Change Adaptation Research (VCCCAR – www.vcccar.org.au) i Australien, som på lokal nivå integrerar en bredare nationell politik som föreskrivs av National Climate Change Adaptation Research Facility (NCCARF – www.nccarf.edu.au).
- n) Program för civilskydd och förebyggande av klimatrelaterad risk, med hjälp av infrastruktur, prognos- och varningssystem för väder- och vattensituationen, snabb information till allmänheten och övningar för förebyggande av skador och räddning av människor.
19. Många bergsregioner har redan börjat utveckla anpassningsstrategier. Man bör snabbt samordna målen och studera resultaten. Det är viktigt att **harmonisera miljöinitiativ som i dag är utspridda** bland många organisationer, forskningsinstitut och förvaltningar i bergsområdena.
20. **Man bör övervaka resultaten** genom att utarbeta indikatorer för att mäta effektiviteten i satsningar och prestanda, enhetliga databaser som kan konsulteras och ett energiregister.
21. ReK framhåller avslutningsvis att orsakerna till och konsekvenserna av klimatförändringarna måste tas upp på alla nivåer, både i samhällen med olika geografiska förhållanden och på global nivå. Det är ofta framför allt de fattigaste samhällena i världen som först påverkas negativt av klimatförändringarna och de behöver särskilt stöd. Europeiska unionens och medlemsstaternas resurser bör fördelas till begränsning och anpassning i enlighet med de prioriteringar som fastställts i överenskomna strategier och internationella avtal, och användas på den nivå där de kommer att få störst effekt. Av denna anledning bör lokala och regionala myndigheter involveras i utformningen av åtgärderna för att begränsa och anpassa sig till klimatförändringarna så att man drar maximal nytta av deras sakkunskaper och erfarenheter och deras närhet till medborgarna.

Bryssel den 10 oktober 2012

Regionkommitténs ordförande
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO